

Ersättningsrätt

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Motionsyrkandena handlar bl.a. om obligatorisk hemförsäkring, flytträtt för gruppörsäkring, handläggning av trafikskadeärenden, solidariskt skadeståndsansvar och vårdnadshavares skadeståndsansvar.

I betänkandet finns tre reservationer (V, L, KD).

Behandlade förslag

18 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Obligatorisk hemförsäkring	6
Hemförsäkring för äldre	7
Obligatorisk reseförsäkring	9
Flytträtt för gruppörsäkring	11
Omhändertagande av fordon	14
Trafikförsäkringsföreningen	15
Handläggning av trafikskadeärenden	18
Ersättning från Trafikverket till lokförare	23
Ränta på skadestånd med anledning av brott	24
Ideellt skadestånd	25
Solidariskt skadeståndsansvar	28
Vårdnadshavares skadeståndsansvar	31
Reservationer	33
1. Flytträtt för gruppörsäkring, punkt 4 (KD).....	33
2. Handläggning av trafikskadeärenden, punkt 7 (V)	33
3. Solidariskt skadeståndsansvar, punkt 11 (L)	34
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	36
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	36
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	37

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Obligatorisk hemförsäkring**

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:1091 av Anders Hansson (M),
2015/16:2197 av Matilda Ernkrans (S) och
2016/17:3248 av Anders Hansson (M).

2. **Hemförsäkring för äldre**

Riksdagen avslår motion
2015/16:1337 av Sofia Arkelsten (M).

3. **Obligatorisk reseförsäkring**

Riksdagen avslår motion
2016/17:1221 av Lotta Olsson (M).

4. **Flytträtt för gruppörsäkring**

Riksdagen avslår motion
2015/16:269 av Caroline Szyber (KD).

Reservation 1 (KD)

5. **Omhändertagande av fordon**

Riksdagen avslår motion
2015/16:1343 av Jimmy Ståhl (SD).

6. **Trafikförsäkringsföreningen**

Riksdagen avslår motion
2015/16:1799 av Per Klarberg (SD).

7. **Handläggning av trafikskadeärenden**

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:2203 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S),
2016/17:199 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 1 och
2016/17:805 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M).

Reservation 2 (V)

8. **Ersättning från Trafikverket till lokförare**

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:1794 av Per Klarberg (SD) och
2016/17:1814 av Per Klarberg (SD).

9. **Ränta på skadestånd med anledning av brott**

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:1171 av Ulf Berg och Cecilia Magnusson (båda M) och

2016/17:2684 av Cecilia Magnusson (M).

10. Ideellt skadestånd

Riksdagen avslår motion

2015/16:2637 av Fredrik Schulte (M) yrkande 1.

11. Solidariskt skadeståndsansvar

Riksdagen avslår motion

2015/16:2789 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 5.

Reservation 3 (L)

12. Vårdnadshavares skadeståndsansvar

Riksdagen avslår motion

2015/16:2212 av Kerstin Nilsson och Annelie Karlsson (båda S).

Stockholm den 12 januari 2017

På civilutskottets vägnar

Tuve Skånberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tuve Skånberg (KD), Johan Löfstrand (S), Ewa Thalén Finné (M), Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Emma Hult (MP), Thomas Finnborg (M), Mikael Eskilandersson (SD), Robert Hannah (L), Johanna Haraldsson (S), Shadiye Heydari (S), Mats Green (M), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Faradj Koliev (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 18 motionsyrkanden i olika ersättningsrättsliga frågor från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17. Motionsyrkandena gäller bl.a. obligatorisk hemförsäkring, flytträtt för gruppörsäkring, handläggning av trafikskadeärenden, solidariskt skadeståndsansvar och vårdnadshavares skadeståndsansvar.

Motionsförslagen finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Obligatorisk hemförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om obligatorisk hemförsäkring. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionerna

I motionerna 2015/16:1091 och 2016/17:3248 föreslår Anders Hansson (M) ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av möjligheten att införa en obligatorisk hemförsäkring för boende i flerfamiljshus.

Matilda Ernkrans (S) anför i motion 2015/16:2197 att regeringen bör se över för- och nackdelar med en obligatorisk hemförsäkring som en möjlighet att stärka skyddet för den enskilde vid oförutsedda händelser. Ett tillkännagivande i enlighet med detta önskas.

Bakgrund

En hemförsäkring är en kombinerad försäkring som omfattar egendomsskydd, rättsskydd, överfallsskydd, ansvarsskydd (skadeståndsskydd) och reseskydd. En hemförsäkring kan tecknas individuellt eller som gruppförsäkring. I många fackförbundsmedlemskap ingår en kollektiv hemförsäkring. De flesta hem är försäkrade i Sverige. Konsumenternas Försäkringsbyrå uppger på sin webbplats att ca 95 procent av alla hushåll i Sverige har en hemförsäkring. Det finns dock ingen skyldighet att teckna en hemförsäkring. Ibland ställer hyresvärdar emellertid krav på hemförsäkring för att en hyresgäst ska få hyra en lägenhet. Vissa bostadsföretag erbjuder sina hyresgäster att teckna hemförsäkring som gruppförsäkring.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om obligatorisk hemförsäkring vid ett flertal tillfällen, senast våren 2015 (bet. 2014/15:CU9). Utskottet betonade då – med hänvisning till betänkande 2008/09:CU20 – vikten av att så många som möjligt har en hemförsäkring som skyddar mot oförutsedda utgifter för skador, t.ex. till följd av brand, läckage eller inbrott i bostaden. Trots att det är önskvärt att alla och envar har ett så pass bra ekonomiskt skydd som en hemförsäkring erbjuder ansåg utskottet att det inte borde införas något krav på obligatorisk hemförsäkring. I första hand måste det nämligen vara upp till var och en att själv avgöra om och i vilken utsträckning han eller hon vill skaffa

sig försäkringsskydd i olika avseenden. Utskottet konstaterade att även bostadsutskottet tidigare gjort liknande bedömningar när det gäller motionsyrkanden om obligatorisk hemförsäkring för boende (bet. 2001/02:BoU13 och 2004/05:BoU2). Därmed avstyrkte utskottet motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin tidigare uppfattning och föreslår att motionsyrkandena avslås.

Hemförsäkring för äldre

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om hemförsäkring för äldre. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Motionen

Sofia Arkelsten (M) anför i motion 2015/16:1337 att det händer att äldre människor som får olika typer av hjälp och omsorg i hemmet eller bor på särskilt boende blir bestulna och att hemförsäkringar inte alltid täcker denna typ av stöld. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att begränsningarna i hemförsäkringen ska kommuniceras tydligt till kunderna och att avtalsvillkoren annars bör anses som oskäliga.

Bakgrund

Konsumenternas Försäkringsbyrå lämnar på sin webbplats information om vilka hemförsäkringar som täcker stölder när vårdpersonal (i form av bl.a. hemtjänst eller personal på gruppboenden) har avtalad tillgång till nyckel till bostaden. Enligt en sammanställning omfattar 20 av 24 hemförsäkringar sådana stölder. I de fall skydd finns, finns detta antingen i själva grundförsäkringen eller så hänvisar bolagen till den allriskförsäkring som ingår och som tar sikte på plötsliga och oförutsedda händelser.

Innan ett försäkringsbolag meddelar en hemförsäkring ska bolaget enligt 2 kap. 2 § försäkringsavtalslagen (2005:104) lämna information som underlättar kundens bedömning av försäkringsbehovet och val av försäkring (s.k. förköpsinformation). Informationen ska på ett enkelt sätt återge det huvudsakliga innehållet i de försäkringsvillkor som kunden behöver ha kännedom om för att kunna bedöma kostnaden för och omfattningen av försäkringen. Viktiga begränsningar av försäkringsskyddet ska tydligt framgå. Enligt förarbetena till bestämmelsen är syftet bl.a. att kunden, innan han eller

hon binder sig för en försäkring, ska få klart för sig om det finns viktiga situationer som inte täcks av försäkringen. Om vissa risker är undantagna från försäkringen, såsom att en hemförsäkring inte täcker exempelvis inbrott i vindsutrymmen, måste tydlig information lämnas om detta. (Prop. 2003/04:150 s. 379–381.) Förköpsinformation behöver inte lämnas om kunden avstår från den eller om det möter hinder mot att informationen lämnas (2 kap. 3 § försäkringsavtalslagen).

Enligt 2 kap. 4 § försäkringsavtalslagen är försäkringsbolaget dessutom skyldigt att snarast efter avtalsslutet tillställa försäkringstagaren en skriftlig bekräftelse på avtalet samt, om det inte skett tidigare, upplysa om försäkringsvillkorens innehåll och särskilt framhålla vissa typer av villkor (s.k. efterköpsinformation). Det rör sig bl.a. om villkor som med hänsyn till försäkringens beteckning eller övriga omständigheter utgör en oväntad och väsentlig begränsning av försäkringsskyddet. Med detta avses enligt förarbetena förhållanden som avviker från vad en försäkringstagare i allmänhet kan ha anledning att utgå från (prop. 2003/04:150 s. 383). Om försäkringsbolaget inte särskilt framhåller ett sådant villkor, vare sig före eller efter avtalsslutet, får försäkringsbolaget sedan inte återropa villkoret (2 kap. 8 § försäkringsavtalslagen). Detta innebär att avtalet ska gälla utan villkoret och att försäkringstagaren vid försäkringsfall har rätt till ersättning som om villkoret inte hade funnits (a. prop. s. 388).

Vid sidan av regleringen i försäkringsavtalslagen ges domstolarna i 36 § avtalslagen en generell möjlighet att jämka avtalsvillkor som är oskäligen med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt. Ett sådant villkor kan också lämnas utan avseende. Vid prövningen av om ett avtalsvillkor är oskäligt ska särskild hänsyn tas till behovet av skydd för den som i egenskap av konsument eller annars intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet.

Därutöver finns i 10 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden en generell bestämmelse om tolkning av avtalsvillkor. Av bestämmelsen följer att om ett avtalsvillkor som inte varit föremål för individuell förhandling har en oklar innebörd, ska villkoret vid en tvist mellan en näringsidkare och en konsument tolkas till förmån för konsumenten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att de flesta hemförsäkringar på marknaden täcker stöld när vårdpersonal i form av bl.a. hemtjänst eller personal på gruppbonden har avtalad tillgång till nyckel till bostaden. Därutöver finns det, som redovisats ovan, i gällande lagstiftning ett krav på information i anslutning till att hemförsäkringen meddelas och bl.a. möjligheter till jämkning av avtalsvillkor som är att anse som oskäligen. Mot den bakgrunden finner utskottet inte anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Obligatorisk reseförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om obligatorisk reseförsäkring.

Motionen

I motion 2016/17:1221 föreslår Lotta Olsson (M) ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av möjligheten att införa en obligatorisk reseförsäkring som täcker kostnader för sjuktransporter.

Bakgrund

Reseförsäkringar är inte obligatoriska i Sverige. I alla hemförsäkringar ingår emellertid ett reseskydd som normalt gäller i 45 dagar. Reseskyddet täcker de viktigaste skadehändelser som kan inträffa på en resa, t.ex. sjukvårdskostnader vid akut sjukdom eller olycksfall och sjuktransport hem om det skulle bli nödvändigt. Konsumenternas Försäkringsbyrå uppger på sin webbplats att ca 95 procent av alla hushåll i Sverige har en hemförsäkring. De flesta svenskar som reser utomlands har därför ett sådant reseskydd genom sin hemförsäkring. Det går också att utöka hemförsäkringens reseskydd om resan betalas med ett kontokort. I kortreseförsäkringarna brukar det ingå bl.a. ett avbeställningsskydd. Man får normalt samma skydd vid betalning via en internetbank.

En resenär som ska vara borta längre tid än 45 dagar kan komplettera hemförsäkringens reseskydd genom att köpa antingen ett tillägg av sitt hemförsäkringsbolag eller ett fristående tillägg från ett separat reseförsäkringsbolag.

Det allmänna ska genom utlandsmyndigheterna i första hand bistå nödställda svenskar i utlandet genom hjälp till självhjälp. Om självhjälp inte är möjlig aktualiseras lagen (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd. Dess huvudsyfte är att göra det möjligt för de personer som omfattas av lagen att återvända till Sverige efter en tillfällig utlandsvistelse, men där detta försvårats på grund av t.ex. ett rån eller sjukdomsfall och personen saknar medel för sin hemresa eller för sjukvård. Det konsulära ekonomiska biståndet kan beskrivas som ett lån från staten i en nödsituation, och lånet lämnas endast om inga andra möjligheter finns. Statens ansvar i detta sammanhang är således att vara en sista utväg för att få hjälp. Eftersom lånet normalt ska betalas tillbaka vilar det ekonomiska ansvaret fortfarande på den enskilda individen.

Vid kris- eller katastrofsituationer utomlands som kräver insatser som går utöver det vanliga konsulära biståndet aktualiseras lagen (2010:813) om konsulära katastrofinsatser. Lagens utgångspunkt är att den enskilde har ett grundläggande ansvar vid vistelser utomlands. Statens ansvar är sekundärt och

kompletterar övriga aktörers insatser. Dessa aktörer kan exempelvis vara reseföretag, försäkringsbolag och det drabbade landet. Beslut om en konsulär katastrofinsats fattas av regeringen. Den enskilde blir ersättningsskyldig till staten för sådana kostnader som direkt kommer honom eller henne till godo och som bör kunna täckas av en eventuell reseförsäkring.

Tidigare behandling

Frågan om obligatorisk reseförsäkring har behandlats i propositionen till 2003 års lag om konsulärt ekonomiskt bistånd (prop. 2002/03:69 s. 30). Regeringen bedömde då att en obligatorisk reseförsäkring inte var en lämplig lösning för att förbättra försäkringsskyddet för resenärer. Regeringen anförde bl.a. att en sådan försäkring skulle kräva uppbyggandet av en dyrbar administration och att alla resenärer, t.ex. de som reser med bil, ändå inte skulle omfattas. Det var därför mer ändamålsenligt att i första hand pröva andra vägar för att minimera antalet oförsäkrade resenärer. Ökade ansträngningar för att genom information påverka beteendet i fråga om försäkringsskyddet, framför allt i de grupper som i dag ofta reser oförsäkrade, var ett sådant sätt. Vad som anfördes i propositionen om försäkringsskyddet för resenärer föranledde inga synpunkter från riksdagens sida (bet. 2002/03:JuU16, rskr. 2002/03:209).

I en expertrapport från 2005 års katastrofkommission i SOU 2005:104 Sverige och tsunamin – granskning och förslag (s. 369) anføres att det förmodligen inte skulle vara lämpligt att kräva att alla resenärer tecknade en obligatorisk reseförsäkring, men att en intensifierad kampanj bör dras igång för att få praktiskt taget alla att ha sådana försäkringar. För att understödja detta skulle resebolagen t.ex. kunna ge rabatter till dem som har försäkringar.

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om obligatorisk hemförsäkring med reseskydd våren 2009 (bet. 2008/09:CU20). Utskottet betonade då vikten av att den som befinner sig på resa har ett fullgott försäkringsskydd. Trots önskvärdheten av att alla och envar har ett så bra ekonomiskt skydd som en hem- och reseförsäkring erbjuder ansåg utskottet att det inte gärna kunde komma i fråga att införa krav på vare sig obligatorisk hem- eller reseförsäkring. I första hand måste det nämligen vara upp till var och en att själv avgöra om och i vilken utsträckning han eller hon vill skaffa sig försäkringsskydd i olika avseenden. Därtill kom enligt utskottet att det torde vara tveksamt om det ens är möjligt att bevaka att en ordning med obligatorisk reseförsäkring efterlevs. Därmed avstyrkte utskottet motionen. Riksdagen följde utskottet.

Frågan om obligatorisk reseförsäkring har även berörts i propositionen till 2010 års lag om konsulära katastrofinsatser (prop. 2009/10:98 s. 37). Regeringen anförde där, med hänvisning till bl.a. proposition 2002/03:69, att ett införande av en obligatorisk reseförsäkring inte tidigare har ansetts vara en lämplig åtgärd dels eftersom en sådan försäkring skulle kräva uppbyggandet av en dyrbar administration, dels eftersom flera resenärer, t.ex. de som reser med bil, ändå inte skulle omfattas. Därtill kom att en stor andel av dem som

reser redan har någon form av frivillig reseförsäkring. Regeringen fann inte anledning att göra någon annan bedömning än vad som tidigare hade gjorts i frågan. Vad som anfördes i propositionen om försäkringsskyddet för resenärer föranledde inga synpunkter från riksdagens sida (bet. 2009/10:UU20, rskr. 2009/10:250).

Utskottets ställningstagande

Det är naturligtvis viktigt att den som befinner sig på resa har ett fullgott försäkringsskydd. Trots att det är önskvärt att alla och envar har ett så bra ekonomiskt skydd som en reseförsäkring erbjuder anser utskottet att det inte gärna kan komma i fråga att införa något krav på obligatorisk reseförsäkring. I första hand måste det vara upp till var och en att själv avgöra om och i vilken utsträckning han eller hon vill skaffa sig försäkringsskydd i olika avseenden. Därtill kommer att de flesta svenskar som reser utomlands har någon form av frivillig reseförsäkring. Vidare torde det vara tveksamt om det ens är möjligt att bevaka att en ordning med obligatorisk reseförsäkring efterlevs. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Flytträtt för gruppförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om flytträtt för grupp-försäkring.

Jämför reservation 1 (KD).

Motionen

Caroline Szyber (KD) anför i motion 2015/16:269 bl.a. att konkurrensen på gruppförsäkringsmarknaden behöver förbättras genom att göra det lättare för gruppföreträdare som ideella föreningar och fackförbund att byta försäkringsbolag. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en ändring i 17 kap. 14 § försäkringsavtalslagen av innebörden att gruppförsäkringen ska kunna flyttas över till ett nytt försäkringsbolag i stället för att upphöra.

Bakgrund

En skadeförsäkring är enligt 1 kap. 1 § försäkringsavtalslagen (2005:104) en individuell försäkring mot ekonomisk förlust genom sakskada, ersättnings-skyldighet eller ren förmögenhetsskada i övrigt. En personförsäkring är enligt 2 § samma kapitel en individuell liv-, sjuk- eller olycksfallsförsäkring.

Begreppet gruppförsäkring omfattar både gruppskade- och grupppersonförsäkringar. Med detta avses skade- respektive personförsäkringar

som meddelas enligt ett gruppavtal och som gäller under förutsättning att den försäkrade, eller någon annan med särskild anknytning till honom eller henne, tillhör gruppen. Gruppavtal är i sin tur ett avtal som sluts med ett försäkringsbolag för en bestämd grupp personer och som anger villkor för avtal om gruppförsäkring. (1 kap. 4 § försäkringsavtalslagen.)

Ett gruppavtal sluts i praktiken mellan ett försäkringsbolag och en representant för gruppen i fråga – t.ex. en arbetsgivare som vill försäkra anställda, en förening som vill försäkra medlemmarna eller en hyresvärd som vill ge försäkringsskydd åt sina hyresgäster. Några särskilda regler för gruppavtalets ingående ansågs vid försäkringsavtalslagens tillkomst inte behövas. I stället tillämpas här allmänna avtalsrättsliga principer. (Prop. 2003/04:150 s. 316 och 369.)

Efter att gruppavtalet har ingåtts ansluter sig den enskilda medlemmen vid s.k. frivillig gruppförsäkring till denna genom anmälan alternativt genom att alla i gruppen som inte avböjer försäkringen anses anslutna, om gruppavtalet föreskriver det (s.k. reservationsanslutning). Anmälan görs i förekommande fall antingen till försäkringsbolaget eller till någon som tar emot anmälningar för dess räkning. (17 kap. 3 och 9 §§ respektive 19 kap. 3 och 9 §§ försäkringsavtalslagen.) Det finns inte något krav på särskild form för anmälan. En sådan kan därför göras genom ett muntligt meddelande, om inte gruppavtalet föreskriver att anslutning ska ske skriftligen. (Prop. 2003/04:150 s. 588.)

Vid s.k. obligatorisk gruppförsäkring blir varje medlem i gruppen i stället direkt ansluten till försäkringen på grund av gruppavtalet (17 kap. 1 § och 19 kap. 1 § försäkringsavtalslagen).

Om inte annat har avtalats förnyas en gruppförsäkring för en tid av ett år, om inte avtalet har sagts upp för att upphöra vid försäkringstidens slut (17 kap. 11 § och 19 kap. 11 § försäkringsavtalslagen). Vid frivillig försäkring har en försäkrad gruppmedlem rätt att när som helst säga upp försäkringen att genast upphöra. Vid obligatorisk försäkring kan en medlem i gruppen när som helst genom anmälan förklara sig avstå från försäkringen. (17 kap. 12 § och 19 kap. 12 § försäkringsavtalslagen.)

I 17 kap. 14 § och 19 kap. 14 § försäkringsavtalslagen regleras för gruppskade- respektive grupppersonförsäkringens del verkan av att gruppavtalet upphör på grund av uppsägning från gruppens sida. Enligt båda bestämmelserna gäller att om gruppavtalet upphör på grund av uppsägning från gruppens sida, upphör försäkringen för samtliga försäkrade vid den tidpunkt som anges i uppsägningen, dock tidigast en månad efter det att uppsägningen kom till försäkringsbolaget. När försäkringsbolaget har tagit emot en uppsägning, ska bolaget genast sända ett meddelande om uppsägningen till de försäkrade gruppmedlemmarna. I förarbetena anförs att den uppsägning som här behandlas går ut på att gruppavtalet ska upphöra antingen vid avtalstidens utgång eller i förtid. Det konstateras att lagen inte innehåller några bestämmelser om rätten att säga upp gruppavtalet i förtid och att den frågan i stället kan regleras fritt i gruppavtalet. Det anges vidare att

följden av att man från gruppens sida säger upp gruppavtalet är att alla försäkringar som grundas på det avtalet samtidigt upphör att gälla, vilket är i överensstämmelse med den försäkringspraxis som rådde vid lagens tillkomst. (Prop. 2003/04:150 s. 329 f. och 594.)

För grupppersonförsäkringens del gäller kompletteringsvis att det i meddelandet om uppsägning ska anges om de försäkrade har rätt till sådan fortsättningsförsäkring som avses i 19 kap. 15 § försäkringsavtalslagen. Enligt den bestämmelsen har varje grupppersonförsäkrad rätt att utan hälsoprövning få ett likvärdigt skydd genom en fortsättningsförsäkring, som tecknas hos försäkringsbolaget eller ett annat försäkringsbolag som bolaget anvisar. Om det träffas ett nytt gruppavtal om samma typ av försäkring för väsentligen samma grupp, har varje gruppmedlem som har skyddats av den uppsagda försäkringen rätt till försäkring på grund av det nya gruppavtalet enligt samma villkor som gäller för gruppen i övrigt. Vidare gäller att om det finns ett sparmoment i den försäkring som upphör ska försäkringsbolaget ställa försäkringens värde till försäkringstagarens förfogande, enligt vad som anges i försäkringsvillkoren.

I förarbetena till bestämmelsen uttalade regeringen att det enligt uppgift ganska ofta förekommer att en grupp, för att få billigare försäkring av samma slag, säger upp gruppavtalet och sedan sluter ett nytt gruppavtal – ofta med ett annat försäkringsbolag – där vissa sjukliga gruppmedlemmar inte får delta. När dåliga risker utesluts på detta vis kan premierna sänkas i den nya grupp-försäkringen. Förfarandet borde, ansåg regeringen, motverkas genom att varje gruppmedlem i den angivna situationen får rätt att vara med i den nya grupp-försäkringen på samma villkor som nya medlemmar. Det konstaterades vidare vara omotiverat med en rätt till fortsättningsförsäkring vid grupp-skadeförsäkring, något som i praktiken ansågs sakna aktualitet på skade-försäkringens område. (Prop. 2003/04:150 s. 331 f.)

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om flytträtt för skadeförsäkringar våren 2014 (bet. 2013/14:CU14). Utskottet ansåg då att det inte fanns skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen. Därmed avstyrkte utskottet motionen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

För en gruppföreträdare som vill byta försäkringsbolag erbjuder gällande lagstiftning en möjlighet att vid frivillig grupp-försäkring föreskriva i gruppavtalet med det nya försäkringsbolaget att alla i gruppen som inte avböjer försäkringen anses anslutna (dvs. reservationsanslutning). Vid obligatorisk grupp-försäkring blir i stället varje medlem i gruppen direkt ansluten till försäkringen på grund av gruppavtalet. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida

med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Omhändertagande av fordon

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om omhändertagande av fordon.

Motionen

Jimmy Ståhl (SD) anför i motion 2015/16:1343 att ett stort problem med stulna bilar är att de sedan de påträffats av polisen blir stående för länge på det ställe där de blev lämnade av förövaren och att de riskerar att bli plundrade och senare sättas i brand. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att låta det försäkringsbolag där bilen är försäkrad frakta bort illa placerade bilar, alternativt, om försäkring saknas, låta Trafikförsäkringsföreningen svara för kostnaden.

Bakgrund

Den som äger en bil som är registrerad i vägtrafikregistret och inte är avställd måste enligt 2 § trafikskadelagen (1975:1410) ha en trafikförsäkring. Trafikförsäkringen ersätter dels personskador, dels skador som fordonet vållar på annans egendom. För att skydda sin egen egendom kan bilägaren teckna en frivillig försäkring i form av en halv- eller helförsäkring. Båda alternativen omfattar bl.a. stöldskydd och räddning. Härigenom ersätts bl.a. kostnader för bärgning av fordonet till närmaste lämpliga verkstad.

Trafikförsäkringsföreningen är en ideell förening, där samtliga försäkringsgivare som fått tillstånd att meddela trafikförsäkring är medlemmar. Föreningen har enligt 16, 33 och 34 §§ trafikskadelagen till uppgift att ersätta trafikskador som orsakats av oförsäkrade, okända eller utländska fordon samt att ta ut trafikförsäkringsavgift när föreskriven trafikförsäkring för ett fordon saknas.

I sammanhanget kan nämnas att ett fordon, enligt 2 och 16 §§ förordningen (1982:198) om flyttning av fordon i vissa fall, får flyttas av Polismyndigheten eller vissa andra myndigheter bl.a. 1) om det är uppställt på en sådan plats eller på ett sådant sätt att fara uppstår eller trafiken onödigtvis hindras eller störs, 2) om det är uppställt i strid mot föreskrifter om stannande eller parkering och det antingen finns stor risk för att fara uppstår eller fordonet varit fortlöpande uppställt på samma plats under minst tre dygn eller 3) om det är uppställt i strid mot föreskrifter om stannande eller parkering och saknar föreskriven trafikförsäkring. Ett beslut om flyttning ska verkställas omedelbart, om det behövs med hänsyn till ändamålet med flyttningen (4 § i förordningen).

Fordonsägaren är i regel ansvarig för kostnaden för flyttningen, dock inte om han eller hon gör sannolikt att fordonet tagits ifrån honom eller henne genom brott (7 § lagen [1982:129] om flyttning av fordon i vissa fall).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Trafikförsäkringsföreningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av lagstiftningen som reglerar verksamheten i Trafikförsäkringsföreningen.

Motionen

Per Klarberg (SD) anför i motion 2015/16:1799 att det är onaturligt att genom lagstiftning låta ett privaträttsligt organ som Trafikförsäkringsföreningen ta ut avgifter som kan liknas vid böter och som kan vara oskäligt höga särskilt när det gäller motorcyklar. I motionen föreslås därför ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör ta initiativ till en översyn av lagstiftningen som reglerar verksamheten i Trafikförsäkringsföreningen.

Bakgrund

Trafikförsäkringsföreningen är en ideell förening, där samtliga försäkringsgivare som fått tillstånd att meddela trafikförsäkring är medlemmar. Stadgarna fastställs av regeringen, och föreningen står under tillsyn av Finansinspektionen.

Trafikförsäkringsföreningen har enligt stadgarna till ändamål att bl.a. sköta de angelägenheter rörande trafikskadeersättning som ligger på föreningen enligt trafikskadelagen (1975:1410) och att ta ut trafikförsäkringsavgift enligt samma lag.

I 16 och 33 §§ trafikskadelagen finns bestämmelser om Trafikförsäkringsföreningens skyldighet att ersätta trafikskador som orsakats av oförsäkrade, okända eller utländska fordon.

I 34 § trafikskadelagen finns bestämmelser om trafikförsäkringsavgift. Om den föreskrivna trafikförsäkringen saknas för ett motordrivet fordon som är registrerat i vägtrafikregistret och inte är avställt, har Trafikförsäkringsföreningen rätt till gottgörelse (trafikförsäkringsavgift) av den försäkringspliktige för den tid som han eller hon inte har fullgjort sin

försäkringsplikt. Trafikförsäkringsavgiften bestäms på grundval av de årspremier för trafikförsäkring som har tillämpats här i landet under den tid då trafikförsäkring har saknats. Avgiften får med 10 procent överstiga den högsta försäkringspremien inklusive skatt enligt lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m. för fordon av samma fordonsslag och med samma användningssätt som det oförsäkrade fordonet. En domstol får sätta ned trafikförsäkringsavgiften, om det finns särskilda skäl.

I samband med en ändring 1999 av hur trafikförsäkringsavgiften ska beräknas uttalade regeringen att avgiften inte i första hand ska ses som ett alternativ till den premie som skulle ha betalats utan som en sanktion mot dem som inte lojalt bidrar till det skydd för trafikanterna som systemet med obligatorisk trafikförsäkring ger (prop. 1998/99:42 s. 20, bet.1998/99:LU19).

På Trafikförsäkringsföreningens webbplats finns en tabell för trafikförsäkringsavgiften. Det anges att tabellen utvärderas minst två gånger om året och revideras efter förändringar i försäkringsbolagens premier. Vidare granskas processen för hur trafikförsäkringsavgiften bestäms varje år av föreningens externa revisorer. I tabellen delas fordonen in i 19 avgiftsgrupper, och det finns en särskild regel om jämkning av avgiften för veteranfordon.

Tidigare utredningar

I departementspromemorian Trafikförsäkringsfrågor m.m. (Ds 2006:12) har en sakkunnig person på uppdrag av Justitiedepartementet gjort en översyn av bl.a. reglerna om trafikförsäkringsavgift. Uppdraget i den delen gick ut på att överväga om en ordning kunde skapas som möjliggjorde en mer nyanserad bedömning av avgiftens storlek; en utgångspunkt skulle vara att förhindra resultat som kunde anses oskäligen. I promemorian föreslog den sakkunnige att trafikförsäkringsavgiften i högre grad ska anknyta till den premie som debiterats för det aktuella fordonet eller annars skulle ha betalats för detta. Om det framgår – genom material från försäkringsbolaget eller upplysning från den försäkringspliktige – att en lägre premie skulle ha betalats än enligt den gällande schabloniserade beräkningen, ska avgiften i stället bestämmas till (förslagsvis) högst tre gånger denna premie. Vid kortvariga förseningar på högst 14 dagar föreslogs det att avgiften ska sättas till hälften av vad som annars skulle ha gällt. Vidare ska avgiften fortfarande kunna sättas ned om det finns särskilda skäl.

Trafikförsäkringsavgiften har även behandlats av Trafikförsäkringsutredningen i betänkandet En utvidgad trafikförsäkring (SOU 2009:96). I betänkandet framhölls att avgiften är avsedd att vara en sanktion mot dem som inte lojalt bidrar till det skydd för trafikanterna som systemet med en obligatorisk trafikförsäkring ger. Avgiftens storlek bestäms enligt en schablonmetod, som innebär att beloppet bara delvis påverkas av den uteblivna premiens belopp. I många fall tas avgifter ut som i jämförelse med relevanta trafikförsäkringspremier framstår som mycket höga. Man kan anta, anförde utredningen, att den höga avgiftsnivån har en preventiv effekt och

medverkar till att de flesta fordonsägare fullgör sin försäkringsplikt. Utredningen konstaterade att systemet emellertid har utsatts för kritik. Det har gjorts gällande att avgiftssanktionen är anmärkningsvärt sträng och att systemet är svårförståeligt, vilket är bakgrunden till den översyn och det förslag när det gäller reglerna om trafikförsäkringsavgift som redovisas i departementspromemorian Ds 2006:12. Trafikförsäkringsavgiften är avsedd att komma till användning i vitt skilda situationer, där försummelsen att trafikförsäkra ett fordon kan variera alltifrån ett tillfälligt förbiseende under en begränsad tid till en systematisk underlåtelse i avsikt att helt undgå den lagstadgade försäkringsplikten. Detta förhållande motiverar att reglerna om trafikförsäkringsavgift medger att avgiften i någon mån kan anpassas efter överträdelsens art, åtminstone efter hur länge den har pågått. Det är inte heller utan vidare givet att avgiftens preventiva verkan alltid blir större ju högre avgiftsbeloppet är. Utredningen ansåg att det inte finns skäl att invända mot att möjligheterna att ta ut höga belopp i trafikförsäkringsavgift begränsas i vissa fall.

Regeringen beslutade den 3 februari 2011 att överlämna Trafikförsäkringsutredningens betänkande till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (Kommittén om hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet, S 2010:04).

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om storleken på trafikförsäkringsavgiften vid flera tillfällen, senast våren 2014 (bet. 2013/14:CU14). Utskottet ansåg då att resultatet av det pågående arbetet inte borde föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Utskottet avstyrkte därmed motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottet.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen fick i april 2010 i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet (dir. 2010:48).

Utredningen redovisade den 2 mars 2015 slutbetänkandet Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21). Betänkandet innehåller ett flertal förslag till förbättringar av socialförsäkringssystemet, bl.a. för en mer rättssäker arbetsskadeförsäkring. Betänkandet innehåller däremot inte några förslag som berör Trafikförsäkringsföreningen eller frågan om trafikförsäkringsavgift.

Betänkandet bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Handläggning av trafikskadeärenden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om handläggning av trafikskadeärenden. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 2 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:199 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) anförs att många trafikskadade och anhöriga upplever att prövningen i Trafikskadenämnden inte är rättssäker. Det föreslås därför att regeringen ska tillsätta en utredning som ska undersöka hur handläggningen av ärenden och processen i Trafikskadenämnden fungerar ur ett rättssäkerhetsperspektiv och lämna förslag på vilka eventuella åtgärder som behöver vidtas för att stärka rättssäkerheten. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 1).

Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S) anför i motion 2015/16:2203 att det kan ifrågasättas om Trafikskadenämndens bedömningar är opartiska och rättvisa på grund av dels att representanter från försäkringsbolagen ingår i nämnden, dels att läkare med bakgrund i försäkringsbolagsbranschen ofta anlitas där. I motionen föreslås därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av Trafikskadenämndens funktionsätt och överväga behovet av förbättringar alternativt införandet av ett helt oberoende organ för bedömning av exempelvis trafikskador.

Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M) anför i motion 2016/17:805 att både privatpersoner och organisationer har framfört att det förekommer vissa komplikationer vid ansökan hos försäkringsbolag om ersättning för trafikskada, såsom att den skadade inte får rätt behandling där eller den ersättning som han eller hon har rätt till. I motionen föreslås därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en opartisk utvärdering av försäkringsbolagens bedömningar av de ekonomiska skadeanspråken vid trafikskador.

Bakgrund

Inledning

Den som drabbas av en personskada kan beroende på omständigheterna ha rätt till ersättning ur t.ex. trafikförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen eller patientförsäkringen. Ersättningsfrågor prövas i första hand normalt av ett försäkringsbolag eller Försäkringskassan. Dessa kan som underlag för prövningen i vissa fall använda yttranden som begärs in från olika nämnder, t.ex. Trafikskadenämnden för trafikskador och Patientskadenämnden för vårdskador.

En enskild som inte är nöjd med ett beslut om ersättning kan väcka talan om ersättning i domstol. Även i sådana fall kan yttranden från nämnder på det aktuella området ligga till grund för avgörandet.

Ersättning från trafikförsäkringen

Den som skadas i en trafikolycka kan få ersättning ur det egna fordonets trafikförsäkring.

Enligt 7 kap. 1 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska ett försäkringsbolag som fått underrättelse om ett försäkringsfall utan uppskov vidta de åtgärder som behövs för att skadan ska kunna regleras. Skaderegleringen ska ske skyndsamt med beaktande av den försäkrades och andra skadelidandes behöriga intressen. Försäkringsersättning som inte avser periodiska utbetalningar ska betalas senast en månad efter det att den ersättningsberättigade har anmält försäkringsfallet och lagt fram den utredning som skäligen kan begäras för att fastställa betalningsskyldigheten. Försäkringsbolaget ska betala dröjsmålsränta, om betalning inte görs i tid. Om den som gör anspråk på försäkringsersättning uppenbarligen har rätt till åtminstone ett visst belopp, ska detta belopp genast betalas ut i avräkning på den slutliga ersättningen.

Försäkringsbolaget ska vidare enligt 2 kap. 7 § försäkringsavtalslagen vid skaderegleringen lämna information om bl.a. möjligheter att få en tvist om ersättningen prövad och om preskriptionsrisk.

Finansinspektionen bevakar att försäkringsbolagens verksamhet bedrivs enligt god försäkringsstandard.

Särskilt om Trafikskadenämnden

Enligt 6 § trafikförsäkringsförordningen (1976:359) ska samtliga försäkringsgivare som driver trafikförsäkringsverksamhet i Sverige tillsammans med Trafikförsäkringsföreningen upprätthålla och bekosta en skaderegleringsnämnd, vars reglemente godkänns av regeringen.

Trafikskadenämnden är den skaderegleringsnämnd som avses i förordningen. Enligt gällande reglemente från april 2016 har Trafikskadenämnden till uppgift att verka för en enhetlig och skälig personskadereglering inom trafikförsäkringen. Nämnden lämnar utom rättegång rådgivande yttranden på begäran av en skadad eller efterlevande i en tvistig fråga om

ersättning för personskada från trafikförsäkringen, dvs. om den enskilde är missnöjd med försäkringsbolagets beslut i en särskild fråga. Sådana yttranden lämnas också på begäran av trafikförsäkringsföretag eller Trafikförsäkringsföreningen i viktigare ersättningsfrågor.

Nämnden lämnar även yttranden till domstolar eller andra myndigheter i frågor som rör ersättning för personskada. En annan uppgift för nämnden är att fastställa ersättningstabeller och riktlinjer för olika delar av den ideella ersättningen, tabeller som allmänt accepterats på andra håll, också av domstolarna.

Nämnden ska bestå av högst 70 ledamöter. Ordföranden förordnas av regeringen och vice ordförandena av Finansinspektionen. Samtliga nu nämnda ska vara lagkunniga. Vidare finns representanter för konsumenterna (lekmanaledamöter), vilka ska ha ingående kunskaper om och stor erfarenhet inom områden som berör arbetsmarknad, pensioner och socialförsäkringar. De förordnas av Finansinspektionen på förslag av vissa arbetsmarknadsorganisationer. Slutligen finns representanter för försäkringsföretagen (bolagsledamöter), vilka ska ha ingående kunskaper om och stor erfarenhet av reglering av personskador. De förordnas av Finansinspektionen på förslag av Trafikförsäkringsföreningen. En bolagsledamot får inte delta i behandlingen av en fråga som rör det försäkringsföretag där han eller hon är anställd.

Nämnden fattar beslut i en sammansättning av två av de lagkunniga ledamöterna, två lekmanaledamöter och två bolagsledamöter. I ärenden av enklare beskaffenhet kan sammansättningen bestå av en ledamot ur respektive kategori. Vidare avgörs frågor av principiell betydelse av ett råd bestående av ordföranden, fyra vice ordförande, fem lekmanaledamöter och fem bolagsledamöter. Rådet avgör dock inte enskilda ärenden.

Nämnden biträds av ett kansli som leds av en kanslichef. Nämndens föredragande ska vara lagkunniga.

Nämnden har tillgång till läkare med specialistkompetens som är helt fristående från försäkringsbolagen. Om det finns skäl för det kan nämnden begära att en sådan läkare uttalar sig i de medicinska frågorna.

Trafikskadenämnden är sedan den 2 september 2016 godkänd av Kammarkollegiet som nämnd för alternativ tvistlösning vid konsumenttvister.

Om den skadelidande inte är nöjd med försäkringsbolagets beslut efter nämndens yttrande kan han eller hon väcka talan mot bolaget i allmän domstol.

Trafikförsäkringsutredningen

Trafikförsäkringsutredningen har i betänkandet En utvidgad trafikförsäkring (SOU 2009:96) tagit upp vissa frågor om Trafikskadenämnden. Utredningen betonade att det inte ingått i uppdraget att genomföra någon generell översyn av trafikförsäkringens tvistlösningsmekanismer. Utgångspunkten är att den enskildes rättssäkerhet inte får försämrats i det nya systemet. Utredningen anförde bl.a. att den inte kan finna annat än att den nuvarande ordningen med en kostnadsfri prövning i Trafikskadenämnden och möjlighet till

domstolsprövning i allt väsentligt tillgodoser rimliga krav på rättssäkerhet. Med utgångspunkt i att den nuvarande ordningen med ett fakultativt organ vid sidan av den ordinarie tvistemålsprocessen i domstol bäst svarar mot de krav som kan ställas på såväl rättssäkerhet som effektivitet och rimliga kostnader kan frågan ställas om det i något eller några avseenden går att förbättra systemet. Eftersom nämnden i sig synes fungera på ett fullt tillfredsställande sätt i dag får med förbättring i första hand avses åtgärder som syftar till att öka enskildas förtroende för nämnden utan att man för den skull riskerar att försäkringsbolagens följsamhet mot nämndens beslut på något påtagligt sätt minskar. Skulle så ske torde förslagen endast motverka sitt syfte. Sådana förbättringspotentialer hos Trafikskadenämnden kan finnas såväl inom nämndens organisation som när det gäller dess finansiering och verksamhet i övrigt.

När det gäller Trafikskadenämndens sammansättning och organisation anförde utredningen bl.a. följande: Trafikskadenämnden har i dag en sammansättning som, i likhet med andra nämnder för tvistlösning utom domstol, består av en ordförande med domarbakgrund, ledamöter med särskild branschkunskap och lekmanaledamöter. En ständigt återkommande kritik från företrädare för skadelidandes intressen är att nämndens sammansättning ger en övervikt till ”försäkringsintresset”. Det är emellertid utredningens uppfattning att nämndens nuvarande sammansättning är väl ägnad att uppfylla de krav på sakkunskap och effektivitet som är nämndinstitutets stora fördel. Att ta bort försäkringsrepresentanterna från nämnden skulle sannolikt resultera i en minskad stadga i avgörandena. Detta skulle i sin tur kunna medföra en minskad vilja från försäkringsbolagen att följa nämndens rekommendationer. Att, som ibland förordats, ändra sammansättningen så att företrädare för skadelidande skulle ingå i nämnden kan enligt utredningen leda till en icke önskvärd polarisering av nämndens beslutsfunktion. För övrigt har införandet av lekmanaledamöter i nämnden medfört att sammansättningen blivit mer allsidig. Kommittén om ideell skada ansåg att denna ordning var tillfredsställande (SOU 1995:33). Utredningen ville mot bakgrund av det anförda inte förorda någon förändrad sammansättning av Trafikskadenämnden. Det kan dock enligt utredningens uppfattning finnas skäl att se över andra delar av Trafikskadenämndens organisation.

Regeringen beslutade i februari 2011 att överlämna Trafikförsäkringsutredningens slutbetänkande till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (Kommittén om hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet, S 2010:04).

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen fick i april 2010 i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet (dir. 2010:48).

Utredningen redovisade den 2 mars 2015 slutbetänkandet Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21). Betänkandet innehåller ett flertal förslag till förbättringar av socialförsäkringssystemet, bl.a. för en mer rättssäker arbetsskadeförsäkring. Betänkandet innehåller däremot inte några förslag som berör Trafikskadenämndens verksamhet.

Betänkandet bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden om prövningen av ersättning för trafikskador vid ett flertal tillfällen, senast våren 2015 (bet. 2014/15:CU9). Utskottet uttalade då att Trafikförsäkringsutredningen ansåg att Trafikskadenämnden syntes fungera på ett fullt tillfredsställande sätt (SOU 2009:96 s. 454) och att det därför inte fanns anledning att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandet. Därmed avstyrkte utskottet motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottet.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 19 maj 2016 att ge Finansinspektionen i uppdrag att kartlägga och analysera försäkringsbolagens processer och rutiner när det gäller personskadade, internt och i nämnder, för att klargöra om god försäkringsstandard i fråga om skadereglering upprätthålls. Hanteringen av de trafikskadade bör särskilt belysas. Kartläggningen ska ta sin utgångspunkt i bl.a. de rapporter som myndigheten tidigare har publicerat.

I uppdraget ingår särskilt att belysa om personskadeärenden handläggs på ett betryggande och effektivt sätt och om de skadade får adekvat information under skaderegleringsprocessen. De medicinska rådgivarnas (försäkringsläkarnas) roll ska också belysas, bl.a. när det gäller ersättningssystem och hur försäkringsläkarens roll förhåller sig till den behandlande läkarens roll (det senare i samråd med Socialstyrelsen). Vidare ska förekomsten av självregleringsåtgärder kartläggas och vilken betydelse dessa har haft. Finansinspektionen bör i sitt arbete med uppdraget rådgöra med Socialstyrelsen samt även med andra myndigheter och instanser som är relevanta i sammanhanget. Redovisningen av kartläggningen och analysen bör vid behov även innehålla en handlingsplan för fortsatta insatser. I det fall regeländringar som rör försäkringsbolagens skadereglering skulle kunna bidra till bättre förutsättningar för de skadade bör förslag lämnas i dessa delar. Vid utformningen av sådana förslag bör intresset av såväl ett högt förtroende för skaderegleringen som en effektiv och rättssäker skadereglering övervägas.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2017.

Utskottets ställningstagande

Genom regeringens uppdrag till Finansinspektionen att kartlägga och analysera försäkringsbolagens processer och rutiner när det gäller personskadade, med särskild inriktning på de trafikskadade, får yrkandet i motion 2016/17:805 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M) anses tillgodosett. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Som utskottet tidigare framhållit ansåg Trafikförsäkringsutredningen att Trafikskadenämnden syntes fungera på ett fullt tillfredsställande sätt (SOU 2009:96 s. 454). Det kan även konstateras att Trafikskadenämndens nya reglemente innehåller bl.a. sammansättningsregler som är väl ägnade att tillgodose rimliga krav på sakkunskap, oberoende och opartiskhet i förfarandet. Nämnden har också godkänts av Kammarkollegiet som nämnd för alternativ tvistlösning vid konsumenttvister. Mot den bakgrunden finner utskottet inte anledning att föreslå något tillkännagivande med anledning av yrkandena i motion 2016/17:199 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 1 eller motion 2015/16:2203 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S). Motionsyrkandena bör därför avslås.

Ersättning från Trafikverket till lokförare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att Trafikverket ska betala ersättning för ideell skada till lokförare som kör på en person som avlider. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Motionerna

I motionerna 2015/16:1794 och 2016/17:1814 föreslår Per Klarberg (SD) ett tillkännagivande om att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att Trafikverket ska betala ett fast belopp till lokförare som kör på en person som avlider. Beloppet bör motsvara det som Trafikverket betalar till den avlidnes anhöriga.

Bakgrund

Enligt Trafikverkets rapport Åtgärder mot personpåkörningar på järnväg inträffar ca 60–80 självmord varje år på landets järnvägar.

Efter vad som följer av 5 kap. 1 § järnvägstrafiklagen (1985:192) ska Trafikverket som utgångspunkt ersätta alla person- och saksador som orsakas av järnvägsdrift, ett s.k. strikt ansvar. Detta strikta ansvar medför att Trafikverket normalt betalar ersättning till vissa anhöriga till personer som avlidit till följd av järnvägstrafik utan att göra skillnad på om det varit fråga om en olycka eller ett självmord. Sådan ersättning brukar enligt uppgift från

Trafikverket avse dels ersättning för begravningskostnader, dels ersättning för ideell skada till vissa nära anhöriga med ett schablonbelopp om 40 000 kronor.

Järnvägstrafiklagen ger däremot inte någon rätt till ersättning för ideell skada, t.ex. psykiskt lidande, till lokförare som kört på en person som avlidit.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett motsvarande motionsyrkande våren 2015 (bet. 2014/15:CU9). Utskottet ansåg då att det inte fanns anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anfördes i motionen. Därmed avstyrkte utskottet motionen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin tidigare uppfattning och föreslår att motionsyrkandena avslås.

Ränta på skadestånd med anledning av brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om en översyn av räntan på skadestånd med anledning av brott. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Motionerna

I motion 2015/16:1171 anför Ulf Berg och Cecilia Magnusson (båda M) att räntan på skadestånd med anledning av brott är så hög att den riskerar att hindra den som försöker komma på fötter och göra rätt för sig från att någonsin kunna göra det. I motionen föreslås därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av reglerna om räntan på skadestånd med anledning av brott.

Motsvarande yrkande framställs i motion 2016/17:2684 av Cecilia Magnusson (M).

Bakgrund

Enligt 4 § femte stycket och 6 § första stycket räntelagen (1975:635) tas ränta ut på skadestånd i anledning av ett uppsåtligt brott med Riksbankens referensränta med ett tillägg av 8 procentenheter från den dag då skadan uppkom.

Av förarbetena till räntelagen (SOU 1974:28, prop. 1975:102 och LU 1975:30) framgår bl.a. att dröjsmålsräntan bör vara så hög att det inte lönar sig att betala senare än på förfallodagen och att borgenären ska få viss

kompensation för de särskilda olägenheter som han eller hon lider genom att inte få betalt i rätt tid. Dröjsmålsräntan med anledning av brott bestämdes till diskontot (motsvarande Riksbankens referensränta) med ett tillägg av 4 procentenheter.

År 1984 höjdes dröjsmålsräntan från 4 till 8 procentenheter över diskontot. I förarbetena motiverades höjningen med bl.a. att den dittillsvarande lagstadgade dröjsmålsräntan i många fall var lägre än räntan på ett banklån mot säkerhet (prop. 1983/84:138). I betänkande 1983/84:LU32 anförde utskottet att det i likhet med departementschefen ansåg att det var nödvändigt att nivån på dröjsmålsräntan höjdes så att det ursprungliga syftet att räntan skulle fungera som ett påtryckningsmedel mot gäldenären åter uppnåddes. Utskottet tillstyrkte därför förslaget att dröjsmålsräntan i fortsättningen skulle tas ut med 8 procentenheter över diskontot.

I mars 2013 trädde ändringar i räntelagen i kraft som innebar bl.a. att en dröjsmålsränta om Riksbankens referensränta med ett tillägg av 8 procentenheter blev tvingande miniminivå till förmån för en näringsidkare som mot betalning tillhandahåller varor eller tjänster till en myndighet eller ett annat offentligt organ (prop. 2012/13:36, bet. 2012/13:CU6).

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett motsvarande motionsyrkande våren 2015 (bet. 2014/15:CU9). Utskottet ansåg då att det inte fanns anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av det som anfördes i motionen. Därmed avstyrkte utskottet motionen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin tidigare uppfattning och föreslår att motionsyrkandena avslås.

Ideellt skadestånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ideellt skadestånd. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden och pågående arbete.

Motionen

Fredrik Schulte (M) anser i motion 2015/16:2637 att nivåerna för ideella skadestånd är för lågt satta. Enligt motionären bör det göras en översyn av skadeståndsbeloppen för ideella skador. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 1).

Bakgrund

Med ideella skador avses skador som inte är av ekonomisk natur, främst fysiskt och psykiskt lidande vid personskador och kränkning av den personliga integriteten. Den 1 januari 2002 gjordes flera ändringar i skadeståndslagen (1972:207) för att stärka rätten till skadestånd för ideell skada (prop. 2000/01:68, bet. 2000/01:LU19, rskr. 2000/01:216). Bland annat infördes tydligare regler om kränkingsersättning vid brott och hur ersättningen ska bestämmas. Rätten till omprövning av skadestånd utvidgades till att avse även ersättning för kostnader och ideell skada vid personskada.

Den som har tillfogats personskada kan enligt 5 kap. 1 § skadeståndslagen få ersättning både för ekonomisk och för ideell skada. Ersättning för kränkning är en särskild form av ideellt skadestånd som inte förutsätter att någon fysisk skada har uppkommit. Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen ska den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot hans eller hennes person, frihet, frid eller ära ersätta den skada som kränkningen innebär.

I 5 kap. 6 § första stycket skadeståndslagen anges att skadestånd med anledning av kränkning bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet. Därvid ska särskilt beaktas om handlingen 1. haft förnedrande eller skändliga inslag, 2. varit ägnad att framkalla allvarlig rädsla för liv eller hälsa, 3. riktat sig mot någon med särskilda svårigheter att värja sin personliga integritet, 4. inneburit missbruk av ett beroende- eller förtroendeförhållande eller 5. varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet.

I proposition 2000/01:68 behandlade regeringen också frågor om ersättningens storlek. Regeringen konstaterade att det hade skett betydande höjningar av ersättningarna på senare år och att höjningarna var betydligt kraftigare än vad som följde av ändringarna i penningvärdet. Regeringen anförde vidare att det i den allmänna debatten ofta hävdades att skadestånden i Sverige för kränkning av den personliga integriteten låg på en påfallande låg nivå vid en internationell jämförelse. Detta torde inte längre kunna hävdas, om man bortsåg från rättssystem där skadeståndet har ett delvis annat syfte. Regeringens slutsats var att ersättningsnivåerna hade utvecklats och utvecklades på ett sådant sätt att det inte fanns anledning att ingripa med lagstiftning. Enligt regeringen borde det liksom tidigare vara de rättstillämpande organens uppgift att bestämma kränkingsersättningens storlek och därvid göra en skönmässig bedömning baserad på förhärskande etiska och sociala värderingar. (S. 45–47 och 53–56.)

Pågående arbete

Utredningen om det allmännas ansvar enligt Europakonventionen föreslår i betänkandet Skadestånd och Europakonventionen (SOU 2010:87) att det införs en lagreglerad möjlighet att få ersättning för ideella skador i vissa fall vid överträdelser av Europakonventionen. Utredningen anser att det även finns skäl att skapa en särskild regel för beräkning av den ersättning som kan betalas

ut vid sådana skador. Regeln bör införas i form av ett nytt tredje stycke i bestämmelsen om beräkning av kränkningsersättning i 5 kap. 6 § skadeståndslagen. Därigenom tydliggörs att utgångspunkten bör vara att den ersättning som döms ut ligger i nivå med kränkningsersättningen. I likhet med vad som gäller för andra typer av ideella skador bör ersättningen bestämmas utifrån en allmän skälighetsbedömning. Vid bedömningen ska hänsyn tas till ”överträdelsens art och omständigheterna i övrigt”.

Betänkandet är enligt uppgift från Justitiedepartementet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat ett motsvarande motionsyrkande vid ett flertal tillfällen, senast våren 2015 (bet. 2014/15:CU9). När det gällde ersättningsnivåerna för ideella skadestånd ansåg utskottet då liksom tidigare att det bör vara de rättstillämpande organens uppgift att bestämma ersättningens storlek. I övrigt pekade utskottet på att det pågick ett arbete som låg i linje med motionsönskemålen. Enligt utskottets mening borde resultatet av detta arbete inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagen, och det då aktuella motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Justitieutskottet behandlade våren 2015 (bet. 2014/15:JuU18) motionsyrkanden om höjda skadeståndsnivåer för bl.a. allvarligt kränkande brott. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med motiveringen att det bör vara de rättstillämpande organens uppgift att bestämma ersättningens storlek. Riksdagen följde utskottet.

Konstitutionsutskottet behandlade våren 2016 (bet. 2015/16:KU15) motionsyrkanden om skadestånd vid dels överträdelse av Europakonventionen, dels överträdelse av regeringsformen. Utskottet ansåg att det finns anledning att införa en reglering av enskilda fysiska och juridiska personers möjlighet att få skadestånd av staten eller en kommun vid överträdelse av Europakonventionen. Utskottet konstaterade att ett sådant förslag hade lämnats i betänkandet SOU 2010:87 och anförde att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till reglering i linje med utredningens förslag. Utskottet anförde vidare att det finns anledning att utreda frågan om skadestånd vid överträdelse av grundlagsskyddade fri- och rättigheter i regeringsformen och att regeringen därför bör tillsätta en utredning med uppgift att analysera den frågan. Utredningen bör också föreslå de lagändringar som bedöms nödvändiga.

Konstitutionsutskottet föreslog med anledning av detta två tillkännagivanden till regeringen om att regeringen dels bör återkomma till riksdagen med ett förslag till reglering av enskilda fysiska och juridiska personers möjlighet att få skadestånd av staten eller en kommun vid överträdelse av Europakonventionen, dels bör tillsätta en utredning med uppgift att analysera frågan om skadestånd vid överträdelse av

grundlagsskyddade fri- och rättigheter i regeringsformen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:192).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte anledning att frångå sina tidigare ställningstaganden och anser fortfarande att det pågående beredningsarbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Solidariskt skadeståndsansvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avskaffa det solidariska skadeståndsansvaret för unga under 18 år.

Jämför reservation 3 (L).

Motionen

Robert Hannah m.fl. (L) anför i kommittémotion 2015/16:2789 att det solidariska betalningsansvaret för skadestånd gör att många ungdomar som begått ett brott tillsammans med andra, och som sedan försöker lämna kriminaliteten bakom sig, börjar sitt vuxenliv med en skuldbörda på grund av att andra ungdomar inte betalat sin del av skadeståndet. Detta motverkar allvarligt möjligheten att bryta med en kriminell livsstil. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en lagändring som innebär att det solidariska skadeståndsansvaret för unga under 18 år tas bort (yrkande 5).

Bakgrund

Om två eller flera ska ersätta samma skada, svarar de enligt 6 kap. 4 § skadeståndslagen i allmänhet solidariskt för skadeståndet. Ett solidariskt skadeståndsansvar innebär att den skadelidande kan kräva ut hela skadeståndet från vem som helst av de skadeståndsskyldiga. Den av flera solidariskt ansvariga som betalar skadeståndet till den skadelidande har principiellt en regressrätt mot övriga ansvariga. Regressrätten är dock inte reglerad i lag utan följer av allmänna skadeståndsrättsliga principer. Allmänt gäller att fördelningen mellan de ansvariga ska ske efter en skälighetsbedömning (se bl.a. NJA 1937 s. 264).

De grundläggande reglerna om skadeståndsansvar i skadeståndslagen gäller även barn. För barn finns dock en särskild begränsning i 2 kap. 4 §. I lagrummet anges att den som vållar skada innan han eller hon har fyllt 18 år ska ersätta skadan, i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till personens

ålder och utveckling, handlingens beskaffenhet, existerande ansvarsförsäkring och andra ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter.

Tidigare behandling

Frågan om solidariskt skadeståndsansvar för minderåriga har behandlats i propositionen till 2014 års brottsskadelag (prop. 2013/14:94 s. 56 f.). Den frågan hade inte berörts av den föregående utredningen eller av remissinstanserna, utan var i stället föranledd av en gemensam skrivelse från Kronofogdemyndigheten och Barnombudsmannen till Justitiedepartementet om att det solidariska ansvaret för personer under 18 år borde begränsas (Ju2010/5267/L2). Det hänvisades vidare till att Utredningen om överskudsättning gav uttryck för en sådan uppfattning (SOU 2013:78 s. 264 f.).

Regeringen ansåg att det inte fanns tillräckliga skäl att ändra reglerna om solidariskt skadeståndsansvar för personer under 18 år. Som skäl för detta angavs att ett solidariskt skadeståndsansvar innebär att flera personer gemensamt ska ersätta den skada som de tillsammans har orsakat. Regeringen pekade på att en synpunkt som emellanåt framförs mot att ett sådant skadeståndsansvar även ska gälla för unga personer är att det kan vara orättvist att en person riskerar att få stå för hela skadeståndet trots att det finns flera betalningsskyldiga gärningsmän. Regeringen förklarade emellertid att ett solidariskt ansvar inte innebär ett likadelningsansvar, dvs. att varje gärningsman endast ska betala ”sin del” av skadeståndet. Många gånger döms gärningsmän för att tillsammans ha orsakat brottsoffret skada. Varje gärningsman är då ansvarig för hela skadan på samma sätt som när skadan orsakas av en ensam gärningsman som döms för samma brott. I det sistnämnda fallet svarar han eller hon för hela skadan själv. Det följer av skadeståndets reparativa funktion. Det solidariska ansvaret är alltså inte avsett att medföra en rabatt på skadeståndet bara för att flera gärningsmän är inblandade. Den skadeståndsrättsliga grundprincipen är att den skadelidande ska ersättas fullt ut, något som det solidariska ansvaret syftar till att underlätta. Det är en annan sak att gärningsmännen efter att ha betalat skadeståndet sinsemellan kan reglera ansvarets slutliga fördelning. Inte heller då är ett likadelningsansvar emellertid självklart, utan ansvaret kan variera beroende på hur aktiv respektive gärningsman var när brottet begicks.

Som skäl för regeringens bedömning anfördes vidare att det finns möjligheter att begränsa skadeståndsansvaret för unga lagöverträdare. Regeringen uttalade att den har förståelse för att den skuldsättning som en solidarisk skadeståndsskyldighet innebär kan drabba unga hårt. Att i ung ålder bli skadeståndsskyldig kan riskera att leda till lång tids skuldsättning, med följden att inträdet i vuxenlivet försenas med försämrade möjligheter att skaffa sig arbete och bostad. Detta gäller visserligen oavsett om den unge svarar solidariskt för skadeståndet eller inte; det gäller skulder generellt. Solidariskt skadeståndsansvar kan emellertid också i vissa fall göra det svårare för den

unge att bryta med sin kriminella bakgrund och motverka dennes rehabilitering genom att han eller hon på grund av det solidariska ansvaret kan behöva ha fortsatt kontakt med övriga gärningsmän. Regeringen konstaterade dock att det redan i dag finns möjligheter att begränsa skadeståndsansvaret för personer under 18 år genom regleringen i 2 kap. 4 § skadeståndslagen och anslutande rättspraxis, där ett delat skadeståndsansvar har utdömts.

Som skäl för regeringens bedömning anfördes slutligen att ett avskaffande av det solidariska skadeståndsansvaret för lagöverträdare under 18 år skulle drabba brottsoffren. Enligt regeringen kunde principiella invändningar resas mot att avskaffa eller förändra det solidariska skadeståndsansvaret för unga gärningsmän. Ytterst handlade det nämligen om vem som ska stå den ekonomiska risken för att skadan inte blir ersatt: brottsoffret eller gärningsmännen. Ett avskaffande av det solidariska ansvaret skulle enligt regeringen innebära att brottsoffren – som till skillnad från gärningsmännen inte har haft del i skadans uppkomst – blir de som får stå risken för att brottsskadestånd inte blir betalade. Den skadelidande måste då konfrontera var och en av gärningsmännen i ett försök att få hela sin skada ersatt, något som kan vara både påfrestande och obehagligt. Dessutom skulle ansvarsfördelningen bli närmast oöverskådlig om vissa gärningsmän är under och vissa över 18 år. En sådan reform skulle riskera att fragmentera brottsoffrets rätt till ersättning på ett olyckligt sätt. Till detta kom, anförde regeringen, att ungdomsbrottsligheten inte sällan är riktad mot andra ungdomar. Ur ett brottsofferperspektiv framstår det som särskilt problematiskt att just dessa brottsoffers rätt till ersättning ska försvagas. Även om ett solidariskt skadeståndsansvar – precis som skuldsättning i allmänhet – kan slå hårt mot unga gärningsmän har dessa ändå haft möjlighet att undvika att skadan uppstår, vilket inte är fallet med de barn och ungdomar som utsätts för brott. Att avskaffa det solidariska skadeståndsansvaret för unga skulle alltså innebära att brottsoffren får bära bördor som nu vilar på gärningsmännen. Enligt regeringen är detta inte rimligt, och en sådan ordning skulle innebära ett olyckligt steg tillbaka i arbetet med att stärka brottsoffrens ställning.

Regeringen ansåg sammanfattningsvis att fördelarna med att avskaffa det solidariska skadeståndsansvaret för gärningsmän under 18 år inte överväger nackdelarna. Regeringen förklarade sig därför inte vara beredd att initiera en förändring av skadeståndslagens regler om solidariskt skadeståndsansvar. Vad som anfördes i propositionen i fråga om solidariskt skadeståndsansvar för minderåriga föranledde inga synpunkter från riksdagens sida (bet. 2013/14:JuU38, rskr. 2013/14:255).

Justitieutskottet behandlade våren 2016 (bet. 2015/16:JuU22) ett motionsyrkande om en översyn av bestämmelserna om brottsskadeersättning och solidariskt betalningsansvar. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med motiveringen att brottsskadelagen nyligen varit föremål för en översyn och att det därför inte fanns skäl för det tillkännagivande som begärdes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om solidariskt skadeståndsansvar för minderåriga nyligen har varit föremål för en översyn i samband med tillkomsten av 2014 års brottsskadelag. Utskottet finner mot den bakgrunden inte anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Vårdnadshavares skadeståndsansvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av vårdnadshavares skadeståndsansvar. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

Kerstin Nilsson och Annelie Karlsson (båda S) anför i motion 2015/16:2212 att bestämmelserna om föräldrars skadeståndsansvar i 3 kap. 5 och 6 §§ skadeståndslagen har gällt sedan 2010 och att det nu är dags att se över regleringens effekter och konsekvenser. De föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av de nämnda bestämmelserna.

Bakgrund

Enligt 3 kap. 5 § skadeståndslagen ska en förälder som har vårdnaden om ett barn ersätta personskada eller sakskada som barnet vållar genom brott och skada på grund av att barnet kränker någon annan på sätt som anges i 2 kap. 3 §. Härmed avses kränkning genom vissa typer av brott. Föräldrarnas ansvar är för varje skadehändelse begränsat till en femtedel av det prisbasbelopp som gällde det år då skadehändelsen inträffade. Om barnet står under vårdnad av två föräldrar, gäller begränsningen för dem gemensamt.

Ersättningen kan enligt 3 kap. 6 § andra stycket jämkas, om det är uppenbart oskäligt att föräldern ska betala skadeståndet med hänsyn till föräldrarnas förhållande till barnet eller de särskilda åtgärder föräldern har vidtagit för att förhindra att barnet begår brott.

Lagstiftningen, som innebär ett skärpt skadeståndsansvar för vårdnadshavare, infördes den 1 september 2010 och hade till syfte att motverka ungdomsbrottslighet. Skadeståndsansvaret antogs ge föräldrar tydligare incitament till att skapa sig ökad insyn i barnens liv utanför hemmet och att reagera mer konsekvent på antisociala beteendemönster (se prop. 2009/10:142 s. 23 f.).

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 19 maj 2016 att ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att utvärdera bestämmelserna i 3 kap. 5 § skadeståndslagen om att en förälder som har vårdnaden om ett barn kan göras skadeståndsskyldig för vissa typer av skador som barnet orsakar. I uppdraget ingår att belysa

- i vilken omfattning föräldrar med tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 5 § skadeståndslagen har dömts att betala skadestånd för skador som deras barn har orsakat genom brott
- om föräldrar har förmått betala det skadestånd som de har dömts att betala och vilka konsekvenser som skadeståndsansvaret har fått för familjerna
- om det utökade skadeståndsansvaret har haft någon inverkan på brottsoffrens möjligheter att få skadestånd eller brottsskadeersättning
- i vilken utsträckning det utökade skadeståndsansvaret har påverkat föräldrarnas och de ungas vilja att medverka i brottmålsprocessen.

Om det utökade skadeståndsansvaret för föräldrar i något hänseende inte har lett till avsedd effekt eller har fått oönskade konsekvenser, ingår det i uppdraget att lyfta fram möjliga orsaker till detta. I uppdraget ingår även att göra en bedömning av om reformen kan ha haft någon påverkan på ungdomsbrottsligheten.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det finns skäl för en översyn av bestämmelserna i 3 kap. 5 § skadeståndslagen om vårdnadshavares skadeståndsansvar. Som redovisats ovan har regeringen gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att utvärdera dessa bestämmelser. Härigenom får motionsyrkandet anses vara tillgodosett och bör därför avslås.

Reservationer

1. Flytträtt för gruppförsäkring, punkt 4 (KD)

av Tuve Skånberg (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:269 av Caroline Szyber (KD).

Ställningstagande

Konkurrensen på gruppförsäkringsmarknaden behöver förbättras och konsumentnyttan ökas genom att göra det lättare för gruppföreträdare som ideella föreningar och fackförbund att byta försäkringsbolag för sina medlemmar. För att minska administrationskostnaderna för gruppföreträdaren och undvika risken att konsumenterna på något sätt hamnar i kläm bör regeringen låta utreda möjligheten att komplettera bestämmelsen i 17 kap. 14 § försäkringsavtalslagen med en rätt att under vissa förutsättningar flytta över försäkringen för samtliga gruppmedlemmar till ett annat försäkringsbolag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Handläggning av trafikskadeärenden, punkt 7 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2203 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S) och
2016/17:199 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motion
2016/17:805 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M).

Ställningstagande

Jag instämmer i majoritetens bedömning med där anförda skäl att yrkandet i motion 2016/17:805 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M) bör avslås.

Trafikskadenämnden har fått stark kritik, eftersom många trafikskadade och anhöriga upplever att prövningen där inte är rättssäker. Nämnden beslutar ofta i enlighet med försäkringsbolagens förslag. Det finns ingen insyn i Trafikskadenämndens arbete, och den skadelidande kan inte anmäla en misstänkt orätt behandling till Justitieombudsmannen eller Justitiekanslern. I en granskning av SVT Kaliber (den 29 mars 2015) visas att nämndens egna läkare flera gånger har arbetat åt försäkringsbolag samt att nämnden avråder och varnar trafikskadade från att kontakta läkare som brukar ställa sig på patientens sida i tvister mellan försäkringsbolag och de skadade. Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att granska Trafikskadenämnden och hur nämndens handläggning har fungerat ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Utredningen bör även undersöka möjligheten att ersätta Trafikskadenämnden med en ny helt oberoende myndighet som är helt fristående från försäkringsbolagen och som består av rådgivare med adekvata kunskaper på området. Regeringen bör således tillsätta en utredning som ska undersöka hur handläggningen av ärenden och processen i Trafikskadenämnden fungerar ur ett rättssäkerhetsperspektiv samt lämna förslag på vilka eventuella åtgärder som behöver vidtas för att stärka rättssäkerheten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

3. Solidariskt skadeståndsansvar, punkt 11 (L)

av Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2789 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är viktigt att barn och ungdomar som orsakat skador genom brott också ska göra rätt för sig, men det är lika viktigt att omyndiga människor som begått ett enstaka brott får möjlighet att sona det och gå vidare. Det solidariska betalningsansvaret för skadestånd gör att många ungdomar som begått ett brott tillsammans med andra, och som sedan lämnat kriminaliteten bakom sig, börjar sitt vuxenliv med en skuldbörda på grund av att andra ungdomar inte betalat sin del av skadeståndet.

Att ungdomar som tagit sin andel av straffet tvingas bära bördan av andras obetalade skadestånd motverkar allvarligt möjligheten att göra det lättare för ungdomar att bryta med en kriminell livsstil. Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till en lagändring som innebär att det solidariska skadeståndsansvaret för unga under 18 år tas bort.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:269 av Caroline Szyber (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra 17 kap. 14 § försäkringsavtalslagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1091 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att göra hemförsäkringen obligatorisk för boende i flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen

2015/16:1171 av Ulf Berg och Cecilia Magnusson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av skadestandsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1337 av Sofia Arkelsten (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oskäliga avtalsvillkor för äldre och bättre information om hemförsäkringarnas omfattning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1343 av Jimmy Ståhl (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försäkringsbolag bör frakta bort illa placerade bilar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1794 av Per Klarberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett fast belopp motsvarande det belopp som betalas ut av Trafikverket till anhöriga alltid ska utbetalas till lokförare som kör på en person, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1799 av Per Klarberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt se över lagstiftningen som reglerar verksamheten i Trafikförsäkringsföreningen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2197 av Matilda Ernkrans (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk hemförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2203 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oberoende och rättvis bedömning av personskador vid trafikolyckor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2212 av Kerstin Nilsson och Annelie Karlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av 3 kap. 5 och 6 §§ skadeståndslagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2637 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skadeståndsbeloppen för ideella skador och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2789 av Robert Hannah m.fl. (FP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om solidariskt skadeståndsansvar för unga under 18 år och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:199 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ska undersöka hur handläggningen av ärenden och processen i Trafikskadenämnden fungerar ur ett rättssäkerhetsperspektiv samt lämna förslag på vilka eventuella åtgärder som behöver vidtas för att stärka rättssäkerheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:805 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en opartisk utvärdering av försäkringsbolagens bedömningar av de ekonomiska skadeanspråken vid trafikskador och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1221 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en obligatorisk reseförsäkring som täcker kostnader för sjuktransporter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1814 av Per Klarberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett fast belopp motsvarande det belopp som betalas ut av Trafikverket till anhöriga alltid ska utbetalas till lokförare som kör på en person och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2684 av Cecilia Magnusson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skadeståndsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3248 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att göra hemförsäkringen obligatorisk för boende i flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.